

Asia: VN/17727/2022

Lausuntopyyntö selvityksestä - Tuomioistuinlaitoksen koulutusjärjestelmän kehittyminen : Selvitys tuomioistuinlain vaikutuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Tulisiko tuomioistuinharjoittelun nimellä tunnettu harjoittelumahdollisuus laajentaa kattamaan myös muut oikeudenhoidon toimijat? Jos, niin missä harjoittelu tulisi voida suorittaa? Mikä harjoittelun kesto tulisi olla?

Tuomioistuinharjoittelun tarkoituksena on perehdyttää juristi lainkäyttötehtäviin, ei kaikkiin oikeushallinnon työtehtäviin. Vaikka harjoittelu tapahtuu nykyisin tuomioistuimessa, kärjänotaari saa erilaisia asiaryhmiä käsitellessään hyvän kuvan myös muista oikeudenhoidon toimijoista ja heidän tehtävistään.

Lisäksi tämänhetkinen yhdistelmäharjoittelu laajentaa harjoittelun näkökulmaa kärjäoikeusharjoittelua laajemmalle. On havaittu, että yhdenmukaistamistavoitteista huolimatta tuomioistuinharjoittelun sisällössä on tällä hetkellä erilaisia variaatioita eri kärjäoikeuksissa. Mikäli harjoittelupaikkoja laajennettaisiin kattamaan muita oikeudenhoidon toimijoita, mahdollisuus uusista sisältövariaatioista kasvaisi ja tavoite yhdenmukaisesta harjoittelun sisällöstä jäisi saavutamatta. Näillä perusteilla Syyttäjälaitos ei pidä kannatettavana harjoittelumahdollisuuden laajentamista kattamaan muita oikeudenhoidon toimijoita. Tuomioistuinharjoittelun kesto ei myöskään ole syytä pidentää - vuotta pidempi kesto alhaisella palkalla ei ole omiaan houkuttelemaan osaavimpia hakijoita.

2. Tulisiko tuomioistuinharjoittelijoiden valintamenettelyä tehostaa? Jos, niin miten?

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleella lainsäädäntöuudistuksella tuomioistuinharjoittelijoiden valintamenettelystä tehtiin valtakunnallinen. Uudistuksen tavoitteina oli valintamenettelyn tehostaminen ja hakijoiden yhdenmukainen kohtelu. Nämä tavoitteet on merkittävältä osin saavutettu. Tuomarinkoulutuslautakunnalle aiheutuu lisätöitä siitä, kun harjoittelupaikkoja ei oteta vastaan tai hakemuksia peruutetaan. Tämä voisi puoltaa hakukohteiden määrän rajoittamista - tällöin hakijoiden tavoite päästä jo luvattua mieluisampaan harjoittelupaikkaan saattaisi vähentyä ja samalla vähentää edellä mainittua ilmiötä. Syyttäjälaitos ei näe tarvetta tehostamiselle ainakaan siten, että hakukertoja olisi vuodessa kaksi.

3. Tulisiko asessoreiden valinta siirtää esivalintakoetta lukuun ottamatta tuomarinkoulutuslautakunnalta tuomioistuimille? Jos, niin miksi?

Asessorien valintaan liittyviä toimenpiteitä voitaisiin siirtää tuomioistuimille. Valintatoimien keskittämisestä nykyisellä tavalla tuomarinkoulutuslautakunnalle ei saada samalla tavalla hyötyä kuin käräjänotaarien valinnassa, koska asessorin virkoja hakevat henkilöt tuskin hakevat useampaan kuin yhteen tuomioistuimeen. Tällainen uudistus yhdenmukaistaisi asessorien nimitysprosessin samankaltaiseksi muiden määräaikasten tuomareiden nimitysprosessin kanssa.

4. Tulisiko tuomioistuinten esittelijöiden nykyistä tehtäväkuvaa tai kelpoisuusvaatimuksia muuttaa? Jos, niin miten?

Nyt tehdyn selvitystyön perusteella vaikuttaa siltä, että tuomioistuinten esittelijöiden nykyistä tehtäväkuvaa tai kelpoisuusvaatimuksia ei ole tarvetta muuttaa.

5. Olisiko käräjäoikeuksien virkarakennetta tai käräjänotaarien toimenkuvaa tarpeen tarkistaa siten, että käräjäoikeuksissa käräjänotaarit tai muut nuoremmat lainoppineet voisivat avustaa tuomareita asioiden valmistelussa?

Työssä oppiminen on keskeinen osaamisen kehittämisen väline. Opin saaminen kokeneemmalta kollegalta on vaikuttavampaa kuin itseopiskelu. Järjestelmä, jossa käräjänotaarit ja muut nuoremmat lainoppineet voisivat valmistella vaativiakin asioita kokeneille tuomareille, on kannatettava. Tämä työskentelytapa on otettavissa käyttöön tuomioistuimissa jo nyt, mikäli käräjänotaareita on resurssina riittävästi käytettäväksi tuomareita avustavissa tehtävissä. Käräjänotaareita ja muita nuoria määräaikaisia tuomareita määrätään toisinaan jäseneksi laajennetuissa kokoonpanoissa käsiteltäviin rikosasioihin, mikä on tehokas tapa perehdyttää heitä laajojen ja vaativien rikosasioiden käsittelyyn.

6. Onko teillä muuta lausuttavaa?

Asessorin virkojen määrän lisäys voisi edistää tuomioistuimen ulkopuolelta tulevien hakijoiden mahdollisuuksia tulla nimitetyksi tuomarin virkaan.

Koivisto Ari-Pekka
Syyttäjälaitos

Metsäpelto Leena
Syyttäjälaitos